

Javni bilježnik u izvanparničnom postupku

Sažetak

Radna skupina Ministarstva pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, osnovana radi donošenja Nacrta Zakona o izvanparničnom postupku, uspjela je izraditi polazišni tekst, koji se još uvijek nije pojavio na stranicama e-savjetovanja. Jedna od ideja ovog Nacrta, osim osnovnog uređenja i modernizacije izvanparničnog postupka, bila je da se u toj, u pravilu preventivnoj, pravnoj zaštiti koja se pruža građanima omogući prijenos određenih sudskih ovlasti javnim bilježnicima. Dobra iskustva koja su u Republici Hrvatskoj ostvarili javni bilježnici u ostavinskom postupku bila su jedna od premisa novog uređenja i poticaj za prijenos daljnjih sudskih ovlasti iz izvanparnične jurisdikcije na javne bilježnike. U radu se analiziraju dva osnovna koncepta sudjelovanja javnih bilježnika u izvanparničnom postupku – izvorne ovlasti javnog bilježnika i položaj javnog bilježnika kao sudskog povjerenika. Naznačuju se osnovni europski pravci i analiziraju tradicionalno bliski sustavi Slovenije, Srbije te Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: javni bilježnik, izvanparnični postupak, rasterećenje pravosuđa, sudski povjerenik, izvorne ovlasti javnog bilježnika, Zakon o izvanparničnom postupku, ostavinski postupak, sporazumni razvod braka.

Aleksandra
Maganić

1. UVOD

Sudjelovanje javnih bilježnika u izvanparničnom postupku zanimljiva je tema iz više razloga. Naime, javni bilježnici kao samostalni i neovisni nositelji javnobilježničke službe te osobe od javnog povjerenja¹ obavljaju različite poslove primarno preventivnog karaktera. Na taj način osiguravaju viši stupanj pravne predvidljivosti i sprečavaju nastanak pravnih sporova. S druge strane, izvanparnični postupak kao vrsta građanskog sudskog postupka primarno je orijentiran na pružanje preventivne pravne zaštite, odnosno rješavanje potencijalnih sporova između stranaka i preveniranje parnica. Zbog toga je naznačena tema višestruko određena obilježjima javnobilježničke profesije i izvanparnične procedure, njihovim sličnostima i razlikama te rukovođena idejama da prijenos sud-

skih zadaća u izvanparničnoj jurisdikciji javnim bilježnicima može rezultirati rasterećenjem sudova i povećanjem djelotvornosti pravne zaštite koja se strankama pruža.

Hrvatska se u oblikovanju izvanparničnog postupka trenutno nalazi na prekretnici. Radna skupina za izradu Nacrta Zakona o izvanparničnom postupku osnovana pri Ministarstvu pravosuđa² završila je s radom na Nacrtu, a sljedeći korak koji se očekuje njegova je objava na stranicama e-savjetovanja³ te uobičajena zakonodavna procedura. Budući da bi to trebao biti prvi zakon kojim se uređuje izvanparnični postupak u Hrvatskoj, radi se o vrlo zahtjevnom i ozbiljnom zakonskom projektu. Zakon bi se trebao sastojati od općeg i posebnog dijela, zbog čega će zadirati u brojne već postojeće zakone, a neke će pravne odnose urediti na posve nov način.

1 Čl. 2. st. 2. Zakona o javnom bilježništvu (Narodne novine, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22), u daljnjem tekstu: ZJB.

2 Autorica ovog rada članica je Radne skupine za izradu Zakona o izvanparničnom postupku Republike Hrvatske.

3 <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/Dashboard>.

Osim već višestruko isticanih razloga za reformu izvanparničnog prava u Hrvatskoj⁴, treba naglasiti da je prijenos sudskih zadaća na javne bilježnike tema projekta financiranog iz sredstava Europske unije pod naslovom *Justice without litigation*⁵ čija je realizacija u tijeku. Riječ je o komparativnoj studiji o procesnim standardima, temeljnim pravima i mjerodavnom pravu, u kojoj kao partneri sudjeluju javnobilježničke komore Austrije, Hrvatske, Češke, Slovačke i Slovenije, Sveučilišta u Beču i Grazu, Ekonomski istraživački institut *Economia* te Vijeće notara Europske unije (CNUE).⁶ Stoga je ova tema od značaja ne samo za Hrvatsku već i za širu europsku zajednicu.

U skladu s tim, zadaća je ovoga rada ukratko prikazati ovlasti javnih bilježnika u izvanparničnom postupku prema postojećem hrvatskom uređenju te one ovlasti javnih bilježnika koje se prema, za sada još uvijek neslužbenom, Nacrtu Zakona o izvanparničnom postupku⁷ namjeravaju prenijeti na javne bilježnike. Prezentirat ćemo koncepte sudjelovanja javnih bilježnika u izvanparničnom postupku, usporediti ih s nekim komparativnim modelima i naznačiti potencijalno očekivane koristi.

2. OVLASTI JAVNOG BILJEŽNIKA U RJEŠAVANJU IZVANPARNIČNIH STVARI *DE LEGE LATA*

Postojeće ovlasti javnih bilježnika u rješavanju izvanparničnih stvari proizlaze iz Zakona o javnom bilježništvu i Zakona o nasljeđivanju.⁸ Zemljišnoknjižni postupak posebna je vrsta izvanparničnog postupka, budući da zemljišnoknjižni sud postupava prema pravilima izvanparničnog postupka (čl. 99. st. 2. Zakona o zemljišnim knjigama⁹). Šire gledano, i ovršni je postupak osamostaljena grana izvanparničnog postupka¹⁰, zbog čega je sudjelovanje javnih bilježnika u ovršnom postupku tema bliska našem istraživanju. Ipak, radi prostorne ograničenosti ovoga rada i orijentacije na prikaz novina koje bi Nacrt ZIP-a trebao donijeti, u ovom ćemo se radu tek sporadično baviti prikazom zemljišnoknjižnog i ovršnog postupka.

4 Opširnije vidi u: Maganić, Aleksandra, Nužnost reforme hrvatskog izvanparničnog prava, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 27, br. 1, 2006, str. 465–497.; Maganić, Aleksandra, Novi pravci reforme izvanparničnog prava u Republici Hrvatskoj, Zbornik aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća, ur. Dinka Šago et al., Pravni fakultet Split, Split, 2015., str. 147–172.

5 JuWiLi, <https://www.notar.at/juwili/>, stanje od 25. srpnja 2022.

6 Council of Notariats of the European Union.

7 U daljnjem tekstu: Nacrt ZIP-a.

8 Zakon o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19), u daljnjem tekstu: ZN.

9 Zakon o zemljišnim knjigama (Narodne novine, br. 63/19), u daljnjem tekstu: ZZK.

10 Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 53–57.

2.1. Izvorne ovlasti javnog bilježnika

Polazišna osnova za analizu uloge javnih bilježnika u izvanparničnom postupku jest ZJB, koji određuje da se javnobilježnička služba sastoji u službenom sastavljanju i izdavanju javnih isprava o pravnim poslovima, izjavama i činjenicama na kojima se utemeljuju prava, u službenom ovjeravanju privatnih isprava, u primanju na čuvanje isprava, zatim novca i predmeta od vrijednosti radi njihove predaje drugim osobama ili nadležnim tijelima te u obavljanju, po nalogu sudova ili drugih javnih tijela, postupaka određenih zakonom te drugih poslova predviđenih Zakonom o javnom bilježništvu (čl. 2. st. 1.). U skladu s tim, riječ je o izvornim ovlastima javnih bilježnika, od kojih je u kontekstu čl. 2. st. 1. ZJB-a i posebnih izvanparničnih postupaka zanimljivo čuvanje isprava, novca i predmeta od vrijednosti radi njihove predaje drugim osobama ili nadležnim tijelima – tzv. javnobilježnički polog.

Izvorne ovlasti javnih bilježnika u nasljednim stvarima jesu sastavljanje, opoziv i čuvanje oporuke (čl. 146–172. ZN-a) te sastavljanje ugovora o ustupu i raspodjeli imovine (čl. 106. st. 2. ZN-a). Naime, ugovor o ustupu i raspodjeli imovine valjan je samo ako je sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od nadležnog suda ili sastavljen u formi javnobilježničkog akta ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku. Pri zaključenju ugovora, ovlaštene osobe (sudac ili javni bilježnik) dužne su pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na njegove posljedice (čl. 106. st. 3. ZN-a). Ugovor o doživotnom uzdržavanju (čl. 580. Zakona o obveznim odnosima¹¹) i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju (čl. 589. ZOO-a) moraju biti sastavljeni u pisanom obliku te ovjereni od suca nadležnog suda ili potvrđeni (solemnizirani) po javnom bilježniku ili sastavljeni u obliku javnobilježničkog akta. Prije stupanja na snagu ZOO-a¹² ugovor o doživotnom uzdržavanju bio je uređen pravilima ZN-a (čl. 116–121.). Smatra se da je uređenje tog ugovora pravilima obveznog prava ispravnije, jer je riječ o obveznopravnom ugovoru koji ima nasljednopravne učinke.¹³

Javni bilježnici izvorne ovlasti imaju i u postupku javnobilježničkog osiguranja novčane tražbine zasniavanjem založnog prava (čl. 307. i 308. Ovršnog zakona¹⁴) te u javnobilježničkom osiguranju prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava (čl. 310–327. OZ-a).

11 Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21), u daljnjem tekstu: ZOO.

12 Zakon o obveznim odnosima stupio je na snagu 1. siječnja 2006. godine.

13 Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija, Zakon o nasljeđivanju s komentarom, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom, Organizator, Zagreb, 2005., str. 513.

14 Ovršni zakon (Narodne novine, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20), u daljnjem tekstu: OZ.

2.2. Javni bilježnik kao sudski povjerenik

Koncept javnih bilježnika kao sudskih povjerenika u ostavinskim predmetima prihvaćen je ZJB-om u izvornom obliku. Tako je već 1993. godine čl. 156. ZJB-a propisivao da će se ovlasti javnih bilježnika u provedbi ostavinske rasprave urediti zakonom kojim će se urediti ostavinski postupak. Trebalo je pričekati neko vrijeme da bude donesen ZN koji je javnim bilježnicima omogućio provedbu ostavinskih postupaka. Međutim, prvi prijenos sudskih ovlasti javnim bilježnicima obilježile su dvojbe nastale zbog relativno neprecizne odredbe čl. 240. ZN-a sukladno kojoj je predsjednik suda *mogao* sve ili određeni broj ostavinskih predmeta povjeriti na rad javnim bilježnicima. Dakle, nije bilo jasno je li povjeravanje provođenja ostavinskog postupka bilo samo ovlast suda ili njegova dužnost. Tek nakon izmjene i dopune ZN-a¹⁵ kojom je izbrisana ta odredba bilo je jasno da je tim konceptom ustanovljena dužnost sudova da ostavinske predmete dostave javnim bilježnicima. ZN-om je propisano da se ostavinski postupak u prvom stupnju provodi pred općinskim sudom, odnosno pred javnim bilježnikom kao povjerenikom suda te da će sud povjeriti javnom bilježniku provođenje ostavinskog postupka i dostaviti mu smrtovnicu (čl. 176. st. 1. i 3. ZN-a). Ključno je, kada javni bilježnik provodi radnje u ostavinskom postupku kao povjerenik suda, da je on ovlašten, kao i sudac i sudski savjetnik općinskog suda, poduzimati sve radnje u postupku i donositi sve odluke osim odluka za koje je Zakonom drukčije propisano (čl. 176. st. 4. ZN-a). Na taj su način određene granice postupanja javnih bilježnika u ostavinskim predmetima.

Čl. 244. ZN-a određuje kada je javni bilježnik dužan spis vratiti nadležnom sudu (st. 2.), a kada odluke može donijeti samo uz suglasnost svih stranaka u postupku, odnosno, ako ona izostane, dužan je spis vratiti nadležnom sudu (st. 3.). Kriterij kojim se zakonodavac rukovodio u raspodjeli ovlasti između javnih bilježnika i sudova temelji se na tome jesu li među strankama sporne određene činjenice ili ne.¹⁶ Ako jesu, javni bilježnik nije ovlašten o tome donositi odluke, već spis mora vratiti nadležnom sudu. Taj kriterij bit će presudan u oblikovanju ostalih pravila prema kojima će javni bilježnici djelovati kao sudski povjerenici.

Čl. 157. st. 1. ZJB-a omogućava relativno široku mogućnost povjeravanja određenih poslova javnim bilježnicima. Tako sud ili koja druga vlast mogu javnom bilježniku povjeriti popis i pečaćenje ostavinske imovine i stečajne mase; procjene i javne prodaje (dražbe) pokretnih stvari i nekretnina u izvanparničnom postupku, osobito dobrovoljnih prodaja, provedbu rasprave o razdiobi prodajne cijene u ovršnom postupku; sastavljanje i provjeru računa koje su položili skrbnici ili upravitelji većih imovina te sve (druge!)¹⁷ poslove koji im se po posebnim zakonskim propisima mogu povjeriti. Riječ je dakle o poslovima koji se povjeravaju javnim bilježnicima i u kojima oni djeluju kao povjerenici. Pritom se na javnog bilježnika kao povjerenika suda ili koje druge vlasti na odgovarajući način primjenjuju pravila koja uređuju postupak u kojem mu je povjereno obavljanje određenih poslova, osobito pravila o izuzeću, dostavi, traženju pravne pomoći i podataka (čl. 158. st. 2. ZJB-a).

Posljednjom Novelom OZ-a¹⁸ javni bilježnici koji su bili izvorno nadležni za određivanje ovrhe na temelju vjerodostojne isprave¹⁹ transformirani su u sudske povjerenike. U skladu s tim, prijedlozi za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave automatski se povjeravaju javnim bilježnicima kao povjerenicima suda ravnomjerno, po abecednom redu njihovih prezimena, prema pravilima o službenom području i sjedištu javnih bilježnika (čl. 39.a st. 4. OZ-a). Osim toga, kada javni bilježnik provodi postupovne radnje u ovršnom postupku, on to radi kao povjerenik suda (čl. 278. st. 2. OZ-a).

S druge strane, javni bilježnici u zemljišnoknjižnom postupku određeni su kao ovlašteni korisnici informacijskog sustava u primjeni u poslovanju suda (čl. 27. st. 2.; čl. 105. st. 1. i st. 7. ZZK-a).²⁰ Aktualno, raspravlja se o novoj ulozi javnih bilježnika kao povjerenika sudova u postupku osnivanja i obnove zemljišnih knjiga na temelju nove katastarske izmjere.²¹

15 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 163/03).

16 Javni će bilježnik vratiti predmet nadležnom sudu ako bi stranku trebalo uputiti na parnicu zbog spora o činjenicama o kojima ovisi neko njezino pravo, spora o pravu na zapis ili o drugom pravu na ostavinu i spora o sastavu ostavine. Međutim, kada postoji spor samo o pravu ili kada treba odlučiti na temelju pretpostavke prema ZN-u, javni bilježnik donijet će rješenje o nasljeđivanju. Opširnije o tome vidi Jelčić, O., Novo nasljednopravno uređenje – opći pregled u: Crnić, J.; Dika, M.; Hrvatina, B.; Josipović, T.; Matko Ružđjak, J.; Koharić, Z., Novo nasljednopravno uređenje, Narodne novine, Zagreb, 2003., str. 28.

17 Opaska autorice.

18 Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (Narodne novine, br. 131/20), u daljnjem tekstu: *Novela OZ-a 20*.

19 Opširnije vidi u: Maganić, Aleksandra, Dejudicializacija ovršnog postupka u Hrvatskoj i nekim zemljama njezina okruženja, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 68, br. 5–6, 2018, str. 707–737.

20 Detaljnije vidi u: Pravilnik o elektroničkom poslovanju korisnika i ovlaštenih korisnika sustava zemljišnih knjiga (Narodne novine, br. 108/19).

21 Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama od svibnja 2022., https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2022-05-27/152302/PZ_284.pdf, stanje od 27. srpnja 2022.

3. IZBOR IZMEĐU VIŠE KONCEPATA SUDJELOVANJA JAVNOG BILJEŽNIKA U IZVANPARNIČNIM POSTUPCIMA

Promjene ovlasti javnih bilježnika u rješavanju ovršnih predmeta do kojih je došlo u ovršnom postupku i potencijalno predstojeće promjene u zemljišnoknjižnom postupku aktualiziraju pitanje koji je model sudjelovanja javnih bilježnika u rješavanju izvanparničnih stvari najprikladniji ili najučinkovitiji. Usporedbom s drugim, tradicionalno bliskim, sustavima Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije, uočava se relativno različit i neujednačen okvir prijenosa sudskih ovlasti javnim bilježnicima. Tako Zakon o nasljeđivanju Federacije BiH²² omogućava sudjelovanje notara kao sudskih povjerenika u ostavinskom postupku po uzoru na rješenja hrvatskog ZN-a. Ključno je da će sud provođenje ostavinskih postupaka povjeriti notarima koji imaju službeno sjedište na području suda ili na području njegovog odjela (čl. 261. st. 1. ZN-a FBiH).

Čl. 30.a st. 1. Zakona o vanparničnom postupku Srbije²³ propisuje da sud može javnom bilježniku povjeriti provedbu (izvanparničnih) postupaka za koje je po zakonu nadležan i provođenje pojedinih izvanparničnih radnji pod uvjetima koji su propisani zakonom. Ipak, sud ne može povjeriti javnom bilježniku provedbu postupaka u statusnim i obiteljskim stvarima, provedbu postupaka za određivanje naknade za izvlaštenu nekretninu, vođenje javnih knjiga i registara za koje je zakonom predviđeno da ih vodi sud, sastavljanje isprava za koje je tim ili posebnim zakonom predviđena isključiva nadležnost suda i provedbu postupaka za raspravljanje ostavine kada je za nasljeđivanje mjerodavno pravo strane države (čl. 30.a st. 2. ZVP-a Srbije). O svrsishodnosti povjeravanja vođenja pojedinih (izvanparničnih) postupaka i poduzimanja procesnih radnji javnim bilježnicima odlučuje sud. Zanimljivo je da je ZVP-om Srbije izrijekom propisana ovlast javnih bilježnika kao povjerenika sudova u ostavinskom postupku. U skladu s tim, javnim bilježnicima povjerava se sastavljanje smrtovnice (čl. 92. st. 2.) i provođenje popisa i procjene imovine ostavitelja (čl. 96. st. 1.). Međutim, kada sud po prijemu smrtovnice utvrdi da je za nasljeđivanje mjerodavno pravo Republike Srbije, ostavinski sud može donijeti rešenje kojim provedbu ostavinskog postupka povjerava javnom bilježniku (čl. 110.a st. 1. ZVP-a Srbije). Ovaj sustav propisuje opcional-

22 Zakon o nasljeđivanju Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH, br. 80/14, 32/19), u daljnjem tekstu: ZN FBiH.

23 Zakon o vanparničnom postupku Republike Srbije (Službeni glasnik SRS, br.) 25/82 i 48/88 i Službeni glasnik RS, br. 46/95, 18/05, 85/12, 45/13, 55/14, 6/15, 106/15, 14/22.), u daljnjem tekstu: ZVP Srbije.

no povjeravanje poslova javnim bilježnicima, jer će do prijenosa doći samo ako sud tako odluči. Dakle, radi se samo o mogućnosti, a ne i dužnosti suda da te predmete povjeri javnim bilježnicima.

U Sloveniji javni bilježnici ne sudjeluju u provedbi ostavinskog postupka, iako postoje ozbiljna nastojanja Slovenske notarske komore u tome smjeru.²⁴ Ipak, do velike promjene položaja javnih bilježnika u izvanparničnom postupku u Sloveniji došlo je donošenjem Obiteljskog zakona²⁵, odnosno njegovom kasnijom primjenom²⁶, jer je omogućio da se sporazumni razvod braka bračnih drugova koji nemaju zajedničku maloljetnu djecu provede pred javnim bilježnikom. Prema tome, ako se bračni drugovi koji nemaju zajedničku djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb žele razvesti, a sporazumjeli su se o diobi zajedničke imovine, o tome tko od njih ostaje ili postaje najmoprimac stana u kojem žive te o uzdržavanju bračnog druga koji nema sredstava za život i bez svoje krivnje nije zaposlen, mogu od javnog bilježnika zatražiti da sastavi javnobilježničku ispravu o sporazumu bračnih drugova o razvodu braka (čl. 97. st. 1. DZ-a). Riječ je dakle o javnobilježničkom aktu, s tim da je brak razveden danom potpisivanja javnobilježničkog akta bračnih drugova. Za sporazumni razvod braka tijekom postupka potrebno je sudjelovanje obaju bračnih drugova. Ako bi jedan od bračnih drugova odstupio od prijedloga, ta pretpostavka nije ispunjena, zbog čega sud postupak obustavlja (čl. 81. st. 5. Zakona o izvanparničnom postupku Slovenije).²⁷ ²⁸ Javnobilježnički akt (notarska isprava) osnova je za upis razvoda braka u matični registar (čl. 97. st. 2. DZ-a). Javni bilježnik dužan je u roku od osam dana nakon njegova potpisivanja dostaviti javnobilježnički akt nadležnom upravnom tijelu radi upisa razvoda braka u matični registar (čl. 97. st. 3. DZ-a).

Analizom zakonskog teksta dolazimo do zaključka da je riječ o izvornoj nadležnosti javnih bilježnika,

24 Notarska zbornica Slovenije, <https://www.notar-z.si/>, u daljnjem tekstu: NZS. Dana 15. srpnja 2022. godine predsjednik NZS-a Bojan Podgoršek sastao se s državnim tajnikom Ministarstva pravosuđa dr. Sebastjanom Zbičajnikom, a tom su prilikom predstavljani i rezultati europskog projekta JuWiLi o nespornim postupcima koje provode notari te na taj način rasterećuju pravosuđe. Provedena je rasprava o prijenosu provedbe ostavinskog postupka na notare u Sloveniji i pripremi potrebnih zakonskih izmjena. <https://www.notar-z.si/aktualno/sestaneq-preddsednika-notarske-zbornice-slovenije-nzs-z-drzavnim-sekretarjem-ministrstva-za-rs>, stanje od 27. srpnja 2022.

25 Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18, 22/19, 67/19, 200/20, 94/22), u daljnjem tekstu: DZ.

26 DZ se u najvećem dijelu primjenjuje od 15. travnja 2019. (čl. 305.).

27 Zakon o nepravdnem postupku (Uradni list RS, br. 16/19), u daljnjem tekstu: ZNP-1.

28 Rijavec, Vesna; Galič, Aleš; Keresteš, Tomaž; Ivanc, Tjaša; Verčko, Miha, Zakon o nepravdnem postupku (ZNP-1) uz proširene uvodne napomene, Lexpera, GV Založba, Ljubljana, 2020., str. 203.

jer se odluku o sporazumnom razvodu braka bez zajedničke maloljetne djece donosi u obliku javnobilježničkog akta. Da bi donošenje te odluke uopće bilo moguće, moraju biti ispunjene određene zakonom propisane pretpostavke – bračni drugovi moraju priložiti odgovarajuće sporazume. Dakle, bez tih sporazuma donošenje odluke o sporazumnom razvodu braka javnobilježničkim aktom nije moguće. Posebno treba upozoriti na to da je uređenje ove materije u Sloveniji sadržano u DZ-u, dakle zakonu koji izvorno uređuje obiteljskopravna pitanja. Prezentirane zakonske pretpostavke i obilježja sporazumnog razvoda braka pred javnim bilježnikom u Sloveniji mogli bi biti od značaja i za uređenje toga pitanja u hrvatskom pravu²⁹, a analizu toga provest ćemo u dijelu kojim obrađujemo ulogu javnog bilježnika u izvanparničnim postupcima u Hrvatskoj *de lege ferenda*.

Svakako treba naglasiti da su u Sloveniji postignuti dobri rezultati jer je 8 % parova na 1000 ljudi prevelo razvod braka pred javnim bilježnikom, odnosno u 2021. godini provedena su na taj način 1774 razvoda. Kao prednosti takva uređenja ističu se ugodna nejavna atmosfera, fleksibilno zakazivanje termina koji najviše odgovaraju supružnicima te slobodan izbor javnog bilježnika. U 8 država Europske unije javni bilježnici provode razvode brakova te je i Uredba Bruxelles II ter³⁰ koja je nedavno stupila na snagu izjednačila javne bilježnike i sudove i kada javni bilježnici ne nastupaju kao sudski povjerenici, već provode razvode braka kao izvorni posao pa su odluke javnih bilježnika priznate u svim državama članicama, bez obzira na to jesu li donesene kao odluke sudskog povjerenika ili kao izvorni posao javnih bilježnika.³¹ Zbog svega navedenog nema zapreke za to da se sporazumni razvodi brakova prenesu u nadležnost javnih bilježnika u svim državama članicama, jer bi se time primijenio moderan sustav obiteljskog prava koji je ugodniji za stranke.³²

4. OVLAŠTI JAVNOG BILJEŽNIKA U RJEŠAVANJU IZVANPARNIČNIH STVARI DE LEGE FERENDA

4.1. Doktrinarni i pravno-politički razlozi

Nakon što je u Hrvatskoj javnim bilježnicima povjerena provedba ostavinskih postupaka, temeljne ideje o izvanparničnoj funkciji javnih bilježnika razvio je Dika³³, i to vremenski znatno prije donošenja Nacrta ZIP-a i projekta JuWiLi. Polazeći od „nesporne“ izvanparnične jurisdikcije i poslova s naglašenom dispozitivnom komponentom, smatrao je kako nema nikakve zapreke za to da se izvanparnična jurisdikcija javnih bilježnika proširi nizom novih zadaća. Pored priznavanja očinstva i materinstva pred javnim bilježnikom te sporazumnog razvoda braka, bile su uključene i neke alimentacijske stvari, javnobilježničko osiguranje dokaza, izvođenje pojedinih radnji „zamoljenih javnih bilježnika“, javnobilježnički depoziti, dobrovoljna procjena i prodaja, uređenje odnosa među suvlasnicima, razvrgnuće suvlasničke zajednice, uređenje međa i trgovački statusni izvanparnični postupci.³⁴

Svakako treba napomenuti da je već Zakon o vanparničnom postupku Kraljevine Jugoslavije³⁵ koji se u Hrvatskoj primjenjuje kao pravno pravilo³⁶ u § 4. propisivao sudjelovanje javnih bilježnika kao sudskih povjerenika. U skladu s tim, sud je mogao javnom bilježniku, ako je to u interesu stranaka, naložiti da kao sudski povjerenik izvrši izvjesne sudske radnje u izvanparničnim pravnim stvarima koje ne zavise od prethodne sudske odluke. Procesna doktrina iz toga vremena smatrala je da je položaj javnih bilježnika u organizaciji pravosuđa trovrstan. Javni je bilježnik kao osoba od javnog povjerenja imao 1. svoj vlastiti javnobilježnički službeni djelokrug, 2. bio je ovlašten sastaviti privatne isprave i u ograničenoj mjeri zastupati stranke i 3. imao je službeni djelokrug kao sudski povjerenik. Funkcija javnog bilježnika kada obavlja svoj službeni djelokrug i kada vrši službene poslove kao sudski povjerenik imala je javnopravni karakter, dok je njegova funkcija kao sastavljača privatnih isprava i zastupnika stranaka bila privatnopravne naravi.³⁷

29 Opširnije o sporazumnom razvodu braka pred notarom vidi u: Aras Kramar, Sladana, Javnobilježnički razvod braka u reformiranom slovenskom pravu, Pravni vjesnik, God. 36., br. 3–4, 2020, str. 229–246. Hobljaj, Hana, Razvod brak i ostale nadležnosti javnih bilježnika u Republici Sloveniji prema novom Obiteljskom zakonu, Javni bilježnik, Vol. XXIII, br. 46, 2019., str. 25–36.

30 Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmiци djece, Službeni list EU, L 178/1 od 2. srpnja 2019.

31 O javnobilježničkom aktu u prekograničnom prometu opširnije vidi u: Rijavec, Vesna, Izvršni javnobilježnički akt u prekograničnim slučajevima s naglaskom na pravo EU, Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, br. 19, Mostar, 2022., str. 69–80.

32 Izvješće s Konferencije projekta JuWiLi „Izvanparnični postupci i sudski povjerenici u Europi i Austriji“, održane 2. i 3. lipnja u Beču.

33 Dika, Mihajlo, Izvanparnična i koncilijacijska funkcija javnih bilježnika – *de lege lata* i *de lege ferenda*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 59, br. 6, 2009., str. 1153–1777.

34 *Ibid.*

35 Zakon o sudskom vanparničnom postupku Kraljevine Jugoslavije od 24. srpnja 1934. (Službene novine od 1. kolovoza 1934., br. 175 – XLV), u daljnjem tekstu: ZVP 34.

36 Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine (Narodne novine, br. 73/91), u daljnjem tekstu ZNPPP.

37 Žilić, Franjo; Šantek, Miroslav, Zakon o sudskom vanparničnom postupku i Uvodni zakon za Zakon o sudskom vanparničnom postupku s tumačem i sudskim rješidbama te stvarnim kazalom. Tipografija, Zagreb, 1934., str. 178–179.

Osim prezentiranih stavova izraženih u procesnoj doktrini, pravno-političko polazište u proširenju izvanparnične jurisdikcije javnih bilježnika predstavlja i Nacionalni plan opravka i otpornosti³⁸ koji reformu izvanparničnog prava namjerava provesti povjeravanjem rješavanja svih nespornih izvanparničnih postupaka javnim bilježnicima kao povjerenicima suda. Analizom je utvrđeno najmanje 4500 takvih predmeta godišnje (sporazumni razvodi braka, ovjere ugovora o doživotnom uzdržavanju, amortizacija isprava, postupci osnivanja i obnove zemljišnih knjiga).³⁹

Ti doktrinarni i pravo-politički razlozi samo su neke od polazišnih osnova u izradi Nacrta ZIP-a. Jedna od glavnih tema koja je okupirala članove Radne skupine za izradu Nacrta ZIP-a bila je na koji način ustanoviti ovlasti javnog bilježnika u izvanparničnim postupcima. S obzirom na to da su ranije prezentirani određeni oblici sudjelovanja javnog bilježnika, naziru se dva moguća koncepta – koncept izvornih ovlasti i koncept sudskog povjerenika. Izvorna nadležnost javnog bilježnika podrazumijeva da je posao ili postupak koji provodi određen ZJB-om ili nekim drugim zakonskim aktom (dakle da je za njegovo izvršavanje ovlašten zakonom), da o tome (budući da nije sudski povjerenik) odluku donosi u obliku javnobilježničkog akta te da takav akt (isprava) ima jednake pravne posljedice kao i rješenje kojim se odlučuje u izvanparničnom postupku. Sudjelovanje javnog bilježnika kao sudskog povjerenika u izvanparničnom postupku pretpostavlja određeni zakonski okvir kojim su javnom bilježniku u pravilu povjerene sve ovlasti u rješavanju određenih izvanparničnih stvari, a odluke koje donosi u obliku su sudskih odluka (rješenja) protiv kojih su dopušteni određeni pravni lijekovi. Jedna od mogućih koncepcija bila je da sud *može* (umjesto da će ili da *je dužan*) određene vrste predmeta povjeriti javnim bilježnicima ili, konačno, da sama stranka ima pravo odabrati želi li da tu stvar riješi sud ili javni bilježnik.

Odabir određenog koncepta rezultira određenim posljedicama, pa tako primjerice u slučaju da je prihvaćen potonji model, prema kojem stranka ima mogućnost izbora između suda i javnog bilježnika u rješavanju iste vrste izvanparnične stvari, javni bilježnici nisu povjerenici sudova, već u tom slučaju moraju imati izvornu nadležnost, što rezultira obvezom da se odluke donose u obliku javnobilježničkog akta. Naravno, taj koncept poskupljuje uslugu koju javni bilježnik pruža, ali stranka neovisno o tome može imati vlastite razloge zbog kojih

se obraća javnom bilježniku, a ne sudu – primjerice ako želi bržu pravnu zaštitu iza zatvorenih vrata, u ugodnijoj atmosferi, uz fleksibilniji okvir itd., a za što je spremna i više platiti.

Ministarstvo pravosuđa bilo je sklonije modelu sudjelovanja javnog bilježnika u izvanparničnom postupku kao sudskog povjerenika.

4.2 Opći dio Nacrta ZIP-a

Položaj javnog bilježnika u izvanparničnom postupku uređen je već u općem dijelu, u okviru kojeg su propisana oba koncepta. U skladu s tim, određeno je da se, kada je to propisano zakonom, pred javnim bilježnikom može pokrenuti i provesti postupak te sastaviti javnobilježnička isprava (to bi bio koncept izvorne nadležnosti javnog bilježnika koju javni bilježnik temelji na zakonu). Osim toga, predviđa se da će sud koji je nadležan voditi prvostupanjski izvanparnični postupak, kad je to izrijekom propisano zakonom, povjeriti javnom bilježniku provedbu postupka ili obavljanje pojedinih radnji u tom postupku (koncept javnog bilježnika kao sudskog povjerenika). Naglasak je na tome da sud neće odlučivati, prosuđivati ili može bitno povjeravati određene vrste izvanparničnih stvari na provedbu javnim bilježnicima, već će ih povjeriti javnom bilježniku uvijek kada je za tu vrstu izvanparničnog postupka tako zakonom izrijekom propisano. Sukladno dosadašnjoj praksi postupanja javnih bilježnika kao sudskih povjerenika, javni će bilježnici povjerene poslove obavljati na način na koji to čini sud. Kriterij razgraničenja u postupanju između sudova i javnih bilježnika jest pitanje jesu li sporne činjenice, jer će u tom slučaju javni bilježnik predmet vratiti sudu na čijem je području njegovo sjedište ili sudu koji mu je predmet povjerio. Nešto je drukčija situacija kada je riječ o sporu o pravu, neovisno o tome jesu li sporne bitne činjenice, kada javni bilježnik ima mogućnost izbora između toga da predmet vrati nadležnom sudu ili da sam riješi stvar, ako su sve stranke u postupku suglasne s tim da javni bilježnik riješi sporno pravno pitanje na temelju nespornih činjenica (čl. 51. Nacrta ZIP-a).

Osim konceptualnih modela ovlasti javnih bilježnika i kriterija razgraničenja u postupanju javnih bilježnika i sudova, općim dijelom ZIP-a uređeni su i pravni lijekovi protiv odluka javnih bilježnika, donošenje dopunskog rješenja i ispravka rješenja, elektronička komunikacija sudova i javnih bilježnika, potreba donošenja odgovarajućih pravilnika radi povjeravanja predmeta u rad javnim bilježnicima te pristojbe (čl. 52.–56. Nacrta ZIP-a). Način uređenja tih pitanja ne odstupa od kriterija postupanja javnih bilježnika u drugim sudskim postupcima. Međutim, s obzirom na proširenje izvanparnične jurisdikcije javnih bilježnika, oni svakako predstavljaju *novum*.

³⁸ Nacionalni plan opravka i otpornosti za Republiku Hrvatsku 2021–2026. od srpnja 2021., Vlada RH, dostupno na: <https://planoppravka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Plan%20oppravka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>, stanje od 28. srpnja 2022.

³⁹ *Ibid.*, str. 733–734.

4.3 Posebni dio Nacrta ZIP-a

U nizu posebnih postupaka koji predviđa Nacrt ZIP-a javnim će bilježnicima osim izvornih nadležnosti, koje su do sada bile uređene u nekim drugim zakonskim okvirima (javnobilježnički depozit⁴⁰ i dobrovoljna procjena i prodaja⁴¹), pripasti veći dio nesporne izvanparnične jurisdikcije. To su, prije svega iz obiteljske domene, sporazumni razvod braka, raskid životnog partnerstva i priznanje očinstva, zatim proglašenje nestale osobe za umrlu i dokazivanje smrti, a iz stvarnopravne domene uređenje meda, uređenje odnosa između suvlasnika i razvrgnuće suvlasničke zajednice, sporazumno uređenje imovinskih odnosa bivših bračnih drugova, izvanbračnih drugova i životnih partnera, javnobilježničko osiguranje dokaza, imenovanja, određivanja rokova i druge radnje te javnobilježnička nagodba.

Kako zbog prostorne ograničenosti ovog rada ne možemo prikazati sve posebne izvanparnične postupke koji su u nadležnosti javnih bilježnika prema Nacrtu ZIP-a, prikazat ćemo sporazumni razvod braka bračnih drugova koji nemaju zajedničku maloljetnu djecu, a koji smo pored postojećih odredbi Obiteljskog zakona⁴² pokušali procesnopravno urediti u Nacrtu ZIP-a. Izbor smo izvršili s obzirom na to da smo ranije prezentirali slovensko uređenje, sukladno kojemu je sporazumni razvod izvorna nadležnost javnih bilježnika u Sloveniji, uređena obiteljskopравnim zakonskim aktom (DZ-om), o čemu javni bilježnici odluku donose u obliku javnobilježničkog akta. Dakle, ne postupaju s pozicije sudskih povjerenika.

Ako taj model usporedimo s hrvatskim, nužno se uočavaju brojne razlike. Prije svega, iako bi politički-pravno bilo oportuno izmijeniti neke zakonske odredbe (prije svega obiteljskog uređenja i stvarnopravnog uređenja), zbog potrebe da se pridržavamo plana zakonodavnih aktivnosti utvrđenih Nacionalnim planom oporavka i otpornosti, između ostalog i u vremenskom smislu, objektivno se ne može očekivati da bi se te izmjene mogle pravovremeno provesti. Zbog toga smo u nekim rješenjima bili primorani kretati se samo u granicama procesnog prava, bez zadiranja u materijalnopravni propis, što je bilo i ostalo prilično otežavajuće. Pritom bih svakako željela upozoriti na to da Zakon o izvanparničnom postupku nikada nije bio isključivo procesni zakon, već je pravno bio tradicionalno mješovit – materijalnopravni i procesnopravni

zakonski akt. Takvi su i germanski uzori⁴³ koje smo dijelom slijedili u Nacrtu ZIP-a – mješoviti zakoni.

Dakle, polazeći od uređenja sporazumnog razvoda braka bračnih drugova bez maloljetne djece prema ObZ-u, riječ je o posebnom izvanparničnom postupku (čl. 433. t. 2.). Zbog toga je u Nacrtu ZIP-a, ne zadirući u materijalnopravno uređenje, predviđeno da bračni drugovi bez maloljetne djece mogu podnijeti prijedlog za sporazumni razvod braka općinskom sudu na čijem su području imali posljednje zajedničko prebivalište, uz istovrsnu zakonsku odredbu koja se odnosi na raskid životnog partnerstva (čl. 62. st. 1. i 2.). Novina je to da će sud povjeriti javnom bilježniku provođenje tih postupaka (čl. 62. st. 3.). U odnosu na troškove postupka propisano je to da svaka stranka snosi svoje troškove, osim ako bračni drugovi (životni partneri) sporazumom ne odrede drukčije (čl. 63. Nacrta ZIP-a). S obzirom na odredbe koje o uređenju toga postupka sadrži ObZ, nismo smatrali da je potrebno ponoviti ih u Nacrtu ZIP-a, pa se stoga uputilo na odgovarajuću primjenu odredbi ObZ-a o sporazumnom razvodu braka i Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola⁴⁴ u dijelu o sporazumnom raskidu životnog partnerstva osoba istog spola (čl. 65.).

Ovo uređenje razlikuje se od slovenskog uređenja po tome što se sporazumni razvod bračnih drugova bez maloljetne djece pred javnim bilježnikom ne vezuje uz prilaganje posebnih potrebnih sporazuma, već se bračnim drugovima sporazumni razvod omogućava neovisno o tome. Razlog je tomu činjenica da materijalnopravno uređenje sporazumnog razvoda braka prema odredbama ObZ-a ne predviđa takva ograničenja, pa se ono neće odnositi ni na postupak koji će se provoditi sukladno odredbama Nacrta ZIP-a. Naime, neovisno o tome što su Slovenci novim uređenjem navodno ostvarili dobre rezultate, mi ga nećemo primijeniti jer u ObZ-u takvih odredbi nema, a pretpostavljamo da ih u doglednoj budućnosti neće ni biti.

Nadalje, nadležnost javnog bilježnika za sporazumni razvod braka bračnih drugova bez maloljetne djece u slovenskom pravu izvorna je nadležnost javnog bilježnika, koji zbog toga odlučuje javnobilježničkim aktom.

40 Javnobilježnički depozit ureden je ZJB-om (čl. 109–113).

41 Dobrovoljna procjena i prodaja pravnim pravilima ZVP-a 34 (§§219–231).

42 Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 103/15, 98/19), u daljnjem tekstu: ObZ.

43 Austrijski Zakon o izvanparničnom postupku – Außerstreitgesetz (BGBl I, Nr. 111/2003), AußStrG. Zakon je donesen 13. studenog 2003, a 1. siječnja 2005. stupio je na snagu.

Njemački Zakon o postupku u obiteljskim stvarima i stvarima izvanparnične sudbenosti – Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit vom 17. 12. 2008. (BGBl I S. 2586, 2587) das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 24. 6. 2022. (BGBl I S. 959) geändert worden ist, u daljnjem tekstu: FamFG.

44 Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola (Narodne novine, br. 92/14, 98/19).

U Hrvatskoj se provedba te vrste postupaka namjerava povjeriti javnim bilježnicima kao sudskim povjerenicima, što implicira zaključak da će se odluka donositi u obliku rješenja, odnosno da su protiv takve odluke dopušteni svi pravni lijekovi koji su dopušteni i protiv sudske odluke.⁴⁵ Čini nam se da takvo rješenje, neovisno o priznavanju prekograničnih učinaka javnobilježničkog akta prema Uredbi Bruxelles II ter, pojednostavljuje prekograničnu primjenu.

5. ZAKLJUČAK

Relativno kratak prikaz i nagovještaj nekih rješenja u proširenju izvanparnične jurisdikcije javnih bilježnika ukazuje na to da nas, vrlo vjerojatno, očekuje daljnji prijenos sudskih ovlasti u rješavanju izvanparničnih stvari. S nestrpljenjem očekujemo e-savjetovanje i reakciju šire javnosti na dijelom prezentirana rješenja. U neizvjesnosti koja slijedi

⁴⁵ Protiv rješenja kojim se sporazumno razvodi brak žalba se može podnijeti zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 43/13. i 89/14.) ili zbog toga što je pristanak za razvod dan u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare ili ako za donošenje rješenja nisu bile ispunjene pretpostavke određene ovim Zakonom. Protiv pravomoćnog rješenja kojim se brak sporazumno razvodi nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva (čl. 460. ObZ-a).

ne treba zaboraviti na ključne koordinate javnobilježničke nadležnosti u izvanparničnim stvarima. Riječ je o modrenom konceptu kojem je povijesno-pravno prethodio ZVP 34, oblikovan pod velikim utjecajem austrijskih rješenja, koji je propisivao koncept sudjelovanja javnih bilježnika kao sudskih povjerenika. Komparativnom usporedbom uočili smo da ta rješenja (u različitim inačicama) nisu strana ni drugim nacionalnim sustavima. Druga koordinata, pored ove razvojne, jest doktrinarna, zahvaljujući kojoj smo već u rješavanju ostavinskih predmeta postigli zadovoljavajuću brzinu i odgovarajuću kvalitetu rada. Pritom treba naglasiti da su hrvatska rješenja anticipirala promjene u nekim drugim sustavima, osobito u dijelu koji se tiče rješavanja ostavinskih predmeta. Konačno, treća koordinata jest pravno-politička. Pored promjena koje se nastoje provesti na razini EU, a čemu u prilog ide i već analizirani projekt JuWiLi koji govori o postojanju pravno-političke volje da se provede povjeravanje nespornih stvari u izvanparničnim predmetima javnim bilježnicima, činjenica je da pravno-politička volja za slične promjene postoji i u Hrvatskoj, zbog čega je provedena i ova analiza. Konačno, nadamo se da će predstojeće promjene opravdati prijenos sudskih ovlasti javnim bilježnicima u izvanparničnim predmetima te građanima osigurati bržu i djelotvorniju pravnu zaštitu.

SUMMARY

The working party of the Ministry of Justice and Public Administration of the Republic of Croatia, set up for the purpose of adopting the Draft of the Law on Non-Contentious Procedure, has managed to draft the initial text, which has not yet appeared on the e-counselling web pages. One of the ideas of this draft, in addition to the basic regulation and modernization of the non-contentious procedure, was to enable the transfer of certain judicial powers to notaries public in this, as a rule, preventive legal protection provided to citizens. Good practice that notaries public had in inheritance proceedings in the Republic of Croatia were among the premisses of the new regulation and an incentive for the transfer of further judicial powers from non-contentious jurisdiction to notaries public. The paper analyzes two basic concepts of the participation of notaries public in non-contentious procedure - the original powers of the notary public and the position of the notary public as a court commissioner. The basic European directions are indicated and the traditionally close systems of Slovenia, Serbia and Bosnia and Herzegovina are analyzed.

Keywords: *notary public, non-contentious procedure, disburden the courts, court commissioner, original powers of the notary public, Law on Non-Contentious Procedure, inheritance proceedings, uncontested divorce.*

POPIS LITERATURE I IZVORA

1. Aras Kramar, Sladana, Javnobilježnički razvoj braka u reformiranom slovenskom pravu, Pravni vjesnik, God. 36., br. 3-4, 2020.
2. Crnić, Jadranko; Končić, Ana-Marija, Zakon o nasljeđivanju s komentarom, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom, Organizator, Zagreb, 2005.
3. Dika, Mihajlo, Izvanparnična i koncilijacijska funkcija javnih bilježnika- *de lege lata i de lege ferenda*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 59, br. 6, 2009.
4. Hoblaj, Hana, Razvod brak i ostale nadležnosti javnih bilježnika u Republici Sloveniji prema Obiteljskom zakonu, Javni bilježnik, Vol. XXIII, br. 46, 2019.
5. Jelčić, O., Novo nasljedopravno uređenje – opći pregled u: Crnić, J.; Dika, M.; Hrvatin, B.; Josipović, T.; Matko Ruždjak, J.; Koharić, Z., Novo nasljedopravno uređenje, Narodne novine, Zagreb, 2003.
6. Maganić, Aleksandra, Nužnost reforme hrvatskog izvanparničnog prava, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 27, br. 1, 2006.
7. Maganić, Aleksandra, Novi pravci reforme izvanparničnog prava u Republici Hrvatskoj, Zbornik aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća, ur. Dinka Šago et al., Pravni fakultet Split, Split, 2015.
8. Maganić, Aleksandra, Dejudicijalizacija ovršnog postupka u Hrvatskoj i nekim zemljama njezina okruženja, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 68, br. 5-6, 2018.
9. Rijavec, Vesna; Galić, Aleš; Keresteš, Tomaž; Ivanc, Tjaša; Verčko, Miha, Zakon o nepravdnem postupku (ZNP-1) uz proširene uvodne napomene, Lexpera, GV Založba, Ljubljana, 2020.
10. Rijavec, Vesna, Izvršni javnobilježnički akt u prekograničnim slučajevima s naglaskom na pravo EU, Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, br.19, Mostar 2022,
11. Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004.
12. Žilić, Franjo; Šantek, Miroslav, Zakon o sudskom vanparničnom postupku i Uvodni zakon za Zakon o sudskom vanparničnom postupku s umačem i sudskim rješidbama te stvarnim kazalom. Tipografija, Zagreb, 1934.
13. Zakon o sudskom vanparničnom postupku Kraljevine Jugoslavije od 24. srpnja 1934. (Službene novine od 1. kolovoza 1934., br. 175 -XLV).
14. Zakon o javnom bilježništvu (Narodne novine, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22).
15. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 43/13 i 89/14, 70/19, 80/22).
16. Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 103/15, 98/19).
17. Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola (Narodne novine, br. 92/14, 98/19).
18. Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine (Narodne novine, br. 73/91).
19. Zakon o zemljišnim knjigama (Narodne novine, br. 63/19).
20. Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21).
21. Ovršni zakon (Narodne novine, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20).
22. Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (Narodne novine, br. 131/20).
23. Zakon o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19).
24. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 163/03).
25. Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece, Službeni list EU, L 178/1 od 2. srpnja 2019.
26. Pravilnik o elektroničkom poslovanju korisnika i ovlaštenih korisnika sustava zemljišnih knjiga (Narodne novine, br. 108/19).
27. Nacionalni plan oporavka i otpornosti za Republiku Hrvatsku 2021-2026. od srpnja 2021.
28. Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama od svibnja 2022.
29. Izvješće s Konferencije JuWiLi projekta: „Izvanparnični postupci i sudski povjerenici u Europi i Austriji“ održane 2. i 3. lipnja u Beču.
30. Zakon o vanparničnom postupku Republike Srbije (Službeni glasnik SRS, br. 25/82 i 48/88 i Službeni glasnik RS, br. 46/95, 18/05, 85/12, 45/13. 55/14, 6/15, 106/15, 14/22).

31. Zakon o nasljeđivanju Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH, br. 80/14, 32/19).
32. Zakon o nepravdnem postopku (Uradni list RS, br. 16/19).
33. Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18, 22/19, 67/19, 200/20, 94/22).
34. Außerstreitgesetz (BGBl I. Nr. 111/2003).
35. Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit vom 17. 12. 2008. (BGBl I S. 2586, 2587) das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 24. 6. 2022. (BGBl I S. 959) geändert worden ist.